

Das Monument „Weiße Dame“

Monument „Biała Dama“
Blaue zwischen Bolesławiec a Godówrem, stoczona 21.06.1813 r., zakończyła się zwycięstwem Francuskim, który odniosł w swych szeregach około 60 zabitych i 350 ranionych. O wiele większe były straty wśród Rosjan. Ponad 400 żołnierzy rosyjskich trafiło do niewoli, a około 800 zginęło lub odniósło rany. Aby upamiętnić poległych, przy polnej drodze do Świebodzowa wystawiono monument, zwany „Białą Dama“. Ustawiony został w 1815 r. przez mieszkańców Godówra nieopodal grobu rosyjskich żołnierzy poległych podczas bitwy.

Relief mit der Darstellung der Festnahme des französischen Generals J. Le Brun durch Rosalie von Bonin

Plakietka przedstawiająca ujęcie do niewoli gen. J. Brun przez Rosalie von Bonin
W 1913 r. pojawili się, jak winnych mieszkańców Dolnego Śląska, kiepskie studnie wycofania pod okupacją francuską, 09.05.1913 r. z pomnik M. Kutzowa na promenadzie odsunięto na południe, aby móc zorganizować w miejscu zmarłego przed 100 laty marszałka. 16.06.1913 r. odsłonięto nowy pomnik marszałka J. Brun przez Rosalie von Bonin. Umieszczone na wschodniej elewacji ratusza tablica, wykonana w reliefie przez bolesławieckiego rzeźbiarza J. Bary-Dousin, przedstawia moment ujęcia żołnierza francuskiego przez francuski dowódca.

Bitwa pod Reichenbach
22.05.1813 r. w miejscowości Reichenbach O.L. miały miejsce taktyczna potyczka w ramach uporządkowanego odrzutu sprzymierzonych oddziałów rosyjsko-pruskich po bitwie pod Budziszynem (20/21.05.1813 r.). Jej celem było jak najdokszatniej zatrzymać francuską ofensywę, aby wojska alianckie mogły przeprowadzić ją przeciw Nisze. Strata Irrech waznych dowódców wojskowych – F.J. Kirgenera, G.Ch.M. Durca i J.P. Brügera – był wielkim ciosem dla Napoleona. Jego planowane przybycie do Görlitz tego samego dnia, nie doszło do skutku. Kwatera główna cesarza zostało zniszczono w Niederoft w Reichenbach.

1813 N 1996
IN DEN GLÄSERN PÄLZIGER HÖHLE DURC
AUF MARIE REICHENBERG 1813
SEINER VERLÄSTEN ERBESENEN VERHÜBLUNG

1813 IN DER GLÄSERN PÄLZIGER HÖHLE,
DURCH DIE MARIE REICHENBERG 1813
SEINER VERLÄSTEN ERBESENEN VERHÜBLUNG

Tablica pamiątkowa marszałka G.Ch.M. Durca w Markersdorfie
Napoleon rozkazał przewieźć zwłoki Durca do Paryża, co miało zostać pochowane w Kościele Invalidów. Zajęta tańca gospodarcza J.T. Hanspach'a i w miejscu agoru marszałka nakazał ustawić kamień pamiątkowy z następującą inskrypcją: „Tu zmarł general Durc, książę Fruński, Wielki Marszałek Dworu Cesarskiego, żałobnie zmarły zraniony granatem, w ramionach swego przyjaciela, cesarza“. Pomnika jednak nigdy nie postawiono. W gospodarstwie znajduje się kamienna tablica w języku niemieckim i francuskim, upamiętniająca tragiczne wydarzenie, ustanowiona w 1996 r.

Denkmal für den Husaren Nataloszka

Zwycięzca bitwy między Bolesławcem a Godówrem, stoczoną 21.06.1813 r., spowodowała poważne straty w oddziałach rosyjskich. Około 800 Rosjan zginęło lub odniósło rany, a ponad 400 żołnierzy (obecnie części Kruszwicy) przy drodze ze Zgorzelca do Wroclawia, zakończyło się obyczajem huzarskim. Am. 16.06.1913 r. tendy irlandzkiej Einheit zmarłego marszałka J. Brun przez Rosalie von Bonin. Omówione na wschodniej elewacji ratusza tablica, wykonana w reliefie przez bolesławieckiego rzeźbiarza J. Bary-Dousin, przedstawia moment ujęcia żołnierza francuskiego przez francuskiego dowódcę.

Dorftheater Markersdorf

Pomnik huzara Nataloszki
Zwycięzca bitwy między Bolesławcem a Godówrem, stoczoną 21.06.1813 r., spowodowała poważne straty w oddziałach rosyjskich. Około 800 Rosjan zginęło lub odniósło rany, a ponad 400 żołnierzy (obecnie części Kruszwicy) przy drodze ze Zgorzelca do Wroclawia, zakończyło się obyczajem huzarskim. Am. 16.06.1913 r. tendy irlandzkiej Einheit zmarłego marszałka J. Brun przez Rosalie von Bonin. Omówione na wschodniej elewacji ratusza tablica, wykonana w reliefie przez bolesławieckiego rzeźbiarza J. Bary-Dousin, przedstawia moment ujęcia żołnierza francuskiego przez francuskiego dowódcę.

Wzgórze Hoherberg w Holtendorfie
W czasie wiosennej kampanii 1813 roku rosyjskie układały się na dwóch wzgórzach: napierw na Töpferbergu, a po odwrocie z Reichenbach 22.05.1813 r. – Hoherberg. Wielka część oddziałów rosyjskich przeprawiła się na wschód brzegu Nysy i po spaleniu mostów marszowała w kierunku Silesia. Hoherberg był ostatnim stanowiskiem obronnym Rosjan przed przełamaniem rzeki. Z tego stanowiska artylerzysta generał Nikita Ossienin zginął, strzelając ranę dowódcom francuskim F.J. Kirgenerem i G.Ch.M. Durcem. Ostatni z nich, strzelając przykryty, został wystrzelony na odległość 2,7 km – na tamte czasy to podwójny uwagi rekord – i trafili grupę konnych. Na miejscu meczetysko rosyjski stanowisko Rosjan znajduje się dzisiaj „Hotel Durc“.

Der Tod von Daniel Flex

Ludność z Reichenbach, uciekając 22.05.1813 r. przed nacierającymi Francuzami, schroniła się na pobliskim wzgórzu Spitzberg. Również mieszkańców Markersdorf udali się do miejscowości Jauerück i Friedendorf nad Gorlicz. Pożar i śmierć mieszkańców Markersdorf uśmierciły, a opór wydał się daremny. Potwierdziła to przypadek Konigshain, gdzie lokalny sędzia D. Flex zastrelony został 24.05.1813 r. przez francuskich żołnierzy. Francuzi skonfiskowali konie jednego z rolników w Konigshain. D. Flex domagał się, aby za nie zapłacić. Jednak żołnierze nie chcieli o tym myśleć i jeden z nich zabił siedzącego strażnika.

Die Schlacht um die Bünzlauer Brücke

Bitwa o bolesławiecki most
Porażka nad Kaczawą zakończyła lato kampanii francuskiej w 1813 r. na Dolnym Śląsku. Powalone armią francuską wyciągała się na zachód. Francuscy oddziały opuściły Bolesławiec 30.06.1813 r. Rozpoczęła się całodzenna przeprawa przez mosty na Bobrce, osiągana przez oddziały generała J. de Launatora. Siły rosyjsko-pruskie aktywnie raz po raz, spychając Francuzów coraz bardziej w stronę rzeki. Obie strony prowadziły silny ostrzał artyleryjski, powlekający straty wśród żołnierzy. Mimo ogromnej presji przedwojnika wojskiem napoleońskim udało się utrzymać pozycję do chwili zakończenia przeprawy. Po przejściu oddziałów na drugi brzeg most spalone, co zatrzymało wojska antynapoelickie przed dalszym pościgiem.

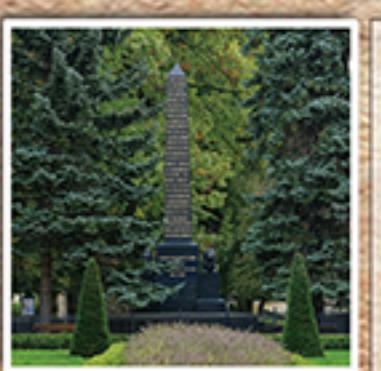
Schloßgasse

Die Schlacht um die Bünzlauer Brücke
Die Niederlage am Katzbach besiegt den Ausgang der Kampagne von 1813 in Niederschlesien. Die besiegte französische Armee zog sich Richtung Westen zurück. Am 30.06.1813 verließen die Franzosen Bünzlau. Die Übersetzung der Armee über die Bünzlauer Brücke, unter dem Feuerschutz von General J. Launator, dauerte einen ganzen Tag. Die russisch-preußischen Kräfte griffen immer wieder an und drängten die Franzosen in Richtung Kaczawa. Gegnerischer Artilleriebeschuss verhinderte die Verluste. Trotz des starken Drucks des Gegners konnten die Franzosen ihre Stellungen bis zur Beendigung der Überquerung halten. Durch wurde die Brücke verbrannt, was ein Nachdrücken des Gegners verhinderte.

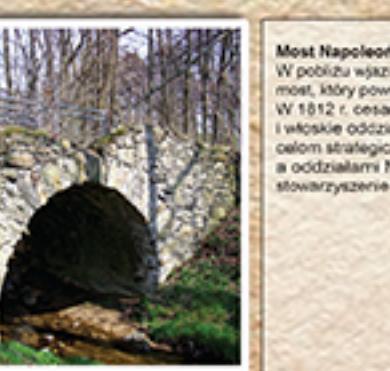
Tod von Marschall G.Ch.M. Durc

Pomnik marszałka G.Ch.M. Durca
D. Flex urodził się 12.10.1758 i został sędzią w Königshain. W 1813 r. pełnił funkcję lokalnego sądu. W 1812 r. cesarz francuski skonfiskował konie i zginął zasłużony przed jednego z Francuzów. Na miejscu tragicznego wydarzenia zostało rozebrane na pół poniżej wzgórza Swinberg, gmina Königshain ustanowiła w 1913 r. pomnik wykonany z piaskowca. Monument dwukrotne poddawano pracom konserwatorskim.

Denkmal für Marschall M.I. Goleniszczev Kutzow in Bolesławiec

Pomnik marszałka M.I. Goleniszczev Kutzow w Bolesławcu
W 1813 r. król pruski Fryderyk Wilhelm III zlecił ufundowanie monumentu upamiętniającego poległego marszałka M.I. Goleniszczev Kutzowa. W 1812 r. marszałek Kutzow, dowódca armii austriackiej, zginął w bitwie pod Wiedniem. W 1813 r. został pochowany w Bolesławcu. W 1814 r. odsłonięto pomnik w formie obelisku, u którego położono umieszczone dalej płyty nagrobne, zapisujące zasługi zmarłego. Pomnik pierwotnie usytuowany był na bolesławieckim rynku, skąd w 1893 r. przeniesiono go na promenadę przy obecnej ul. B. Kubika.

Most Napoleoński bei Reichenbach

Memory Game
Memo-Spiel
NAPOLEON

Most Napoleoński pod Reichenbach
W południu wjazdu do Reichenbach, po prawej stronie drogi krajowej nr 6, znajduje się stary most, który powstawał prawdopodobnie w XV w. Szwajcarzy nazwali zaledwie Napoleoniem. I wiele lat później cesarz Franciszek korzystał z tego mostu, przekraczając przez rzekę bawarską. I wiele lat później w drodze do Rosji. Rok później, w maju 1813 r., most ponownie służył celom strategicznym, w trakcie bitwy między sprzymierzonymi wojskami prusko-rosyjskimi a oddziałami Napoleona. W 1813 r. most został zabezpieczony i naprawiony przez stowarzyszenie Heimatverein Reichenbach e.V.

Gedenkstein für Marschall Durc und General Kirgener in Markersdorf

Partnerzy projektu / Die Projektpartner / The partners of the project

Gmina Miejska Bolesławiec

Schlesisch-Oberlausitzer Museumsverbund

Wydawca / Herausgeber / Publisher: Gmina Miejska Bolesławiec

Teksty / Texte / Text: © Tadeusz Drawiak

Tłumaczenie na j. niemiecki / Deutsche Übersetzung / German translation by: © Johanna Busch

Tłumaczenie na j. angielski / Englisch Übersetzung / English translation by: © Marek Szpanowski

Fotografie / Fotografien / Photographs: © Grzegorz Matorny, Archiwum Urzędu Miasta Bolesławiec

Ilustracje / Abbildungsnachweis / Illustrations: © Muzeum Ceramiki w Bolesławcu, Dorfmuseum Markersdorf